

KUTSESTANDARD

Meditsiinilabori spetsialist, tase 7

Kutsenimetus	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Meditsiinilabori spetsialist, tase 7	7

A-osa

KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Meditsiinilabori spetsialisti töö eesmärk on meditsiinilabori tööprotsesside korraldamine ja haldamine. Olulisel kohal on meeskonnatöö teiste laboritöötajatega ning uute tööprotsesside ja -meetodite juurutamine. Meditsiinilabori spetsialist teostab eriteadmisi nõudvaid laboriuuringuid, otsustab laboris kasutatavate meetodite otstarbekuse üle, korraldab meditsiinilabori kvaliteedialast tegevust ja osaleb labori arengusuundade väljatöötamises. Meditsiinilabori spetsialist tõlgendab laboriuuringute tulemusi (va arstlik tegevus, näit diagnoosimine, soovitusel raviskeemi osas jm) ning koolitab ja nõustab labori- ja tervishoiutöötajaid oma vastutusvaldkonnas. Oma tegevuses peab ta kinni laborimeditsiinis kehtivatest käitumisnormidest ja andmekaitse nõuetest.

(Kliinilise keemia ja laborimeditsiini spetsialistide Euroopa register: Käitumis põhimõtted II versioon, 2008, vt www.elmy.ee)

Väga olulisel kohal on pidev enesetäiendamine ja kursisolek kaasaegsete teadussaavutustega.

A.2 Tööosad

- A.2.1 Laboritöö valdkonna korraldamine
- A.2.2 Eriteadmisi nõudvate laboriuuringute läbiviimine
- A.2.3 Uute laborimeetodite või -uuringute rakendamine
- A.2.4 Laboriuuringute kvaliteedi tagamine
- A.2.5 Tervishoiutöötajate koolitamine ja nõustamine

A.3 Töö keskkond ja eripära

Meditsiinilabori spetsialist puutub oma töös kokku bioloogiliste materjalide, keemiliste ainete ja füüsikaliste ohuteguritega. Ta töötab meditsiinilabori seadmetega. Töö eeldab kaitseriietuse ja isikukaitsevahendite kasutamist. Tööga on seotud nakkusoht. Tööst arvutiga ja erinevate seadmetega on võimalikud terviseriskid.

A.4 Töövahendid

Meditsiinilabori seadmed, arvutid ja infosüsteemid

A.5 Tööks vajalikud isikuomadused

Koostöövõime, iseseisev otsustus- ja vastutusvõime, korrektsus, täpsus, analüüsivõime, kohusetundlikkus

A.6 Kutsealane ettevalmistus

Meditsiinilabori spetsialist on läbinud magistritasemele vastava bioloogia, biomeditsiini, keemia, proviisori, geenitehnoloogia, tervishoiutehnoloogia või mõne muu meditsiiniga seonduva loodusteaduse valdkonna õppekava.

A.7 Enamlevinud ametinimetused

Enamlevinud ametinimetused on laborispetsialist, kõrgharidusega laborispetsialist.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Selle kutse taotlemisel on nõutav kõikide kompetentside (B.2.1-B.2.5) ja läbiva kompetentsi B.2.6 tõendamine.

B.2 Kompetentsid

KOHUSTUSLIKUD KOMPETENTSID

B.2.1 Laboritöö valdkonna korraldamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) korraldab olemasolevate laboriseadmete kasutamist, lähtudes laboritöö eripäradest, kliendi vajadustest ja kulupõhisusest; 2) koostab olemasolevate laboriseadmete (näit automaatanalüsaatorid, poolautomaat analüsaatorid jm) hooldustööde plaani vastavalt tootja soovitudele ja jälgib selle täitmist, teostab remondi järelevalvet, lähtuvalt laboris kehtestatud kvaliteedikriteeriumitest; 3) korrigeerib laboriseadmete kalibriatsiooni, lähtudes sisemise ja välise kvaliteedikontrolli hindamiskriteeriumitest; 4) korraldab meeskonna igapäevast tööd oma uuringute valdkonnas, lähtudes labori arengustrateegiast ja kasutades sobivat metoodilist juhendamist; 5) leiab mõlemale osapoolale (teostaja ja tellija) sobivad lahendused uute olukordade ja probleemide ilmnemisel, kasutades kehtivaid juhendeid, töösisekorra eeskirja, tootjapoolseid ja muid infomaterjale 6) teeb koostööd raviosakondade õendus- või valdkonnajuhtidega, tehes ettepanekuid tekkinud probleemide lahendamiseks, kasutades sobivaid suhtlemistehnikaid, väljendades ennast selgelt ja mõistetavalt. 7) osaleb labori visiooni ja strateegia väljatöötamises	
Teadmised: 1) määramismeetodite põhimõtted ja enamlevinud laboriseadmete tööpõhimõtted; 2) riskianalüüs; 3) meeskonnatöö alused 4) suhtlemispsühholoogia alused	
Hindamismeetod(id): Eneseanalüüs	
B.2.2 Eriteadmisi nõudvate laboriuuringute läbiviimine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) teostab vastavalt kehtestatud tööjuhenditele laboriuuringuid, mis on konkreetsetes laboris tunnistatud laborandi/ bioanalüütiku kompetentsi ületavateks; 2) vormistab eriteadmisi nõudvate laboriuuringute tulemused korrektselt ning väljastab vastused vajadusel koos asjatundlike kommentaaridega; 3) konsulteerib kolleegidega enne uuringutulemuste kinnitamist nende uuringute osas, mille interpreteerimisel on tekkinud raskused; 4) tõlgendab oma valdkonna laboriuuringute tulemusi lähtudes tehnilistest, füsioloogilistest ja üldbioloogilistest mõjuteguritest; 5) konsulteerib enne lõpliku otsuse väljaandmist labori- või raviarstiga, kui laboriuuringute tõlgendamisel on vaja arvesse võtta meditsiinilisi mõjutegureid (diagnoos, patsiendi seisund, rakendatav ravi).	
Teadmised: 1) laboriuuringute vastuste väljastamise ajalimiit ja kord konkreetsetes laboris; 2) laboriuuringute tulemusi mõjutavad preanalüütilised, analüütilised ja postanalüütilised mõjutegurid; 3) laboriuuringute läbiviimisel kehtestatud riiklikud, erialased jms nõuded.	
Hindamismeetod(id): Eneseanalüüs	

B.2.3 Uute laborimeetodite või -uuringute rakendamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) valib ja rakendab uued laboriuuringud lähtuvalt klientide vajadustest, labori arengustrateegiast ja sobivatest, uusimatest ja tõenduspõhistest meetoditest; 2) koostab tööjuhendid ja muu vajaliku dokumentatsiooni lähtuvalt tõenduspõhisusest, tootja antud teabest ja laboritöö korraldusest; 3) püstitab eesmärgi ja kirjeldab hindamiskriteeriumid uue meetodika kasutuskohasuse hindamiseks laboris, kasutades selleks sobivaid uuringumaterjale (näit referentmaterjalid, valitud patsientide proovid jm); 4) jälgib valideerimise/verifitseerimise nõuetekohast läbiviimist, kogub tulemused, analüüsib ning lähtuvalt hindamiskriteeriumitest annab lõpliku hinnangu; 5) töötab välja kvaliteedikontrolli süsteemid ja hindamiskriteeriumid lähtuvalt olemasolevast labori kvaliteedisüsteemist; 6) korraldab ja viib läbi uute meetodikate kasutamise väljaõpet, tutvustades uuenduse erisusi, seadme kasutamist ja töökorralduslikke muudatusi, kasutades selleks sobivaid ja vajalikke viise; 7) koostab erinevaid laboriuuringuid tutvustavaid teabematerjale, kasutades tõenduspõhist materjali ja arvestades sihtgruppi.	
Teadmised: 1) laborimeetodite hindamise põhimõtted, referentmeetodid, standardiseerimine; 2) laboriuuringute omahinna arvutamise põhimõtted kehtiva Eesti Haigekassa hinnakirja laborimeditiini osa alusel; 3) labori töökorralduse põhimõtted.	
Hindamismeetod(id): Eneseanalüüs	
B.2.4 Laboriuuringute kvaliteedi tagamine	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) koostab ja kaasajastab labori kvaliteedisüsteemi dokumente lähtuvalt labori dokumentide haldamise korrast; 2) osaleb oma uuringute valdkonna kvaliteedikontrolli süsteemi välja töötamises, korraldamises ja juhtimises, mis on kooskõlas labori kvaliteedisüsteemidega; 3) teostab kvaliteedikontrolli enda läbiviidavatele uuringutele ja hindab saadud tulemusi vastavalt kvaliteedikontrolli hindamiskriteeriumitele; 4) analüüsib oma uuringuvaldkonna kvaliteedikontrolli tulemusi vastavalt kvaliteedikontrolli hindamiskriteeriumitele teeb kokkuvõtte ja hindab soorituse taset; 5) leiab lahendused juhendites mitte kirjeldatud mittevastavuste ilmnemisel, korrigeerib tegevusi ning rakendab parendusmeetmed.	
Teadmised: 1) laborimeditiini kvaliteedijuhtimise standardid; 2) kvaliteedieesmärkide seadmise põhimõtted; 3) valideerimine ja verifitseerimine; 4) mittevastavuste parendusmeetmed.	
Hindamismeetod(id): Eneseanalüüs	
B.2.5 Tervishoiutöötajate koolitamine ja nõustamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad: 1) nõustab tervishoiutöötajaid laboriuuringute referentväärtuste, määramis- ja otsustuspiiride osas, lähtudes olemasolevast tõenduspõhisest teabest ja kasutades selleks sobivaid suhtlemisviise; 2) nõustab tervishoiutöötajaid sobivate uuringute valiku ning uuringutulemusi mõjutavate tingimuste osas, lähtudes olemasolevast tõenduspõhisest teabest ja kasutades selleks sobivaid suhtlemisviise; 3) vajadusel osaleb ravijuhiste koostamises ravijuhiste laboratoorseid uuringuid puudutava alalõigu nõustajana; 4) korraldab ja viib läbi tervishoiutöötajate täiendusõpet oma uuringuvaldkonnas, lähtudes sihtgrupist ja kasutades selleks sobivaid meetodeid.	
Teadmised: 1) täiskasvanute koolituse põhialused, sh teavitustöö (PR) põhialused; 2) kutsealase arengu protsessid (näit valdkonna arengukavad, suunad jm);	

3) suhtlemispsühholoogia alused.

Hindamismeetod(id):
Eneseanalüüs

KUTSET LÄBIVAD KOMPETENTSID

B.2.6 Meditsiinilabori spetsialist, tase 7 kutset läbiv kompetents	EKR tase 7
Tegevusnäitajad: 1) töötab süsteemselt, metoodiliselt ja korrapäraselt, kasutab tööaega efektiivselt; 2) juhendub andmekaitse nõuetest ja laborimediitsiinis kehtivatest käitumishormidest (Kliinilise keemia ja laborimediitsiini spetsialistide Euroopa register: Käitumishormid II versioon, 2008, vt www.elmy.ee); 3) juhendub oma töös heast laboritavast (GLP - good laboratory practice jt); 4) kohandub meeskonnaga ja on võimeline töötama meeskonnas; 5) suhtleb aktiivselt laboriuuringu tellijatega, uurib välja nende vajadused ning nõustab ja koolitab neid, kasutades sobivaid suhtlusmeetodeid; 6) kasutab oma töös arvutit ja erinevaid teadusandmebaase; 7) haldab oma laboris kasutatavat laboriinfosüsteemi (LIS); 8) kasutab oma töös eesti keelt tasemel C1, inglise keelt tasemel B1; 9) järgib tööohutus- ja töökeskkonnahormideid, sh bioloogilised ohutushormid; 10) viib läbi laborisest täiendusõpet.	
Teadmised: 1) kutsealaga seonduvad õigusaktid, sh andmekaitse; 2) preanalüütilised hormid; 3) laboratoorsete vigade (juhuslik/süsteemaatiline) põhjused uuringute teostamisel; 4) uuringumeetodid ja nende sooritusnäitajad (tõesus, korratavus jt); 5) analüütide referentsväärtuste väljatöötamise põhimõtted; 6) analüüsitulemuste hindamiskriteeriumid;	
Hindamismeetod (id): Läbivaid kompetentse hinnatakse integreeritult kõigi teiste kutsestandardis toodud kompetentside hindamise käigus.	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	05-31052012-2.1/1k
2. Kutsestandardi koostajad	Agnes Ivanov, SA TÜK Ühendlabor Aivar Orav, SA TÜK Ühendlabor Anu Tamm, Eesti Laborimediitsiini Ühing Ave Lellep, SA PERH laboratoorium Karel Tomberg, SA PERH laboratoorium Marge Kütt, AS ITK kesklabor Monyca Sepp, SA Pärnu Haigla labor
3. Kutsestandardi kinnitaja	Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	9
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	31.05.2012
6. Kutsestandard kehtib kuni	26.04.2017
7. Kutsestandardi versiooni number	1
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	2269 Tervishoiu tippspetsialistid, mujal liigitamata
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	7

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

SIHTASUTUS
Kutsekoda

ESF programm "Kutsete süsteemi arendamine"

C.2 Kutsenimetuse võõrkeeles	
Inglise keeles	Medical laboratory specialist, level 7
C.3 Lisad	
Lisa 1 Tööosad ja tööülesanded	